

Anders Fogh Rasmussens tale ved Flemming Junckers mindesten

Taler

Anders Fogh Rasmussen
Statsminister

Dato

4. maj 2004

Sted

Ved mindestenen for
Flemming Juncker

Omstændigheder

Årsdagen for Danmarks befrielse.

Den 4. maj 1945 er en dato, som står mejslet ind i vores historie. Danmarks Befrielse. Undertrykkernes nederlag.

Det var dagen, hvor vægten af fem forbandede år blev løftet fra vore skuldre.

Det er ikke bare fortid. Også i fremtiden skal den 4. maj være mejslet ind i vores historie.

Vi skal også huske den 4. maj, fordi der var en reel risiko for, at Befrielsesdagen aldrig var kommet.

Historien er nemlig ikke given på forhånd.

Det glemmer vi tit. Vi føler os jo så tit som tilskuere til historien. Der sker jo så meget om ørene på os, som vi ikke føler, at vi har lod eller del i. Vi nøjes med at betragte begivenhedernes gang.

For hvilken forskel skulle vi små mennesker dog kunne gøre? Hvad skal det dog nytte? Skulle vi ikke hellere koncentrere os om vores eget? Om os selv og vore nærmeste?

Ambitionen om at gøre en forskel for sig selv og sine nærmeste er helt bestemt sympatisk.

Og tendensen til at observere verden fra sin lænestol er helt bestemt forståelig.

Men Juncker var netop ikke manden, der blot lænede sig tilbage og nøjedes med at observere verdens dårskab. Tværtimod.

Han kunne ikke lade være med at engagere sig. Derfor gjorde han en forskel. I erhvervslivet. I den offentlige debat. Og i den store kamp mellem Friheden og dens Fjender, jeg tænker på 2. Verdenskrig.

Når man ser tilbage på historien, kan man som sagt godt blive forledt til at tro, at det meste var givet på forhånd.

At Danmark måtte bukke under på nogle få timer, da den tyske overmagt rykkede ind den 9. april.

At samarbejdspolitikken måtte forløbe som den gjorde.

At befolkningens tålmodighed måtte slippe op efter nogle år.

At de Allierede måtte vinde til sidst.

At Danmark måtte blive befriet af englænderne.

Og at vi måtte finde vores trygge plads i de vestlige samfund.

Men nej. Intet af det var givet på forhånd. Og meget afhang af tilfældigheder.

Hvis, f.eks., Hitler var blevet slået ihjel som soldat under første verdenskrig, havde det jo ændret verdenshistorien fuldstændigt.

Og sådan er hele verdenshistorien. Det er tilfældighedernes historie.

Og netop fordi historien ikke er given på forhånd, netop fordi meget er uforudsigeligt og en smule kaotisk og tilfældigt, netop derfor kan menneskers indsats gøre en forskel.

Ja, netop derfor har vi en pligt til at træde i karakter. Ikke så meget som politikere, men som mennesker.

Hvis ikke vi selv gør en indsats for at få styr på kaos, vil andre udnytte os.

Flemming Juncker var en af dem, der trådte til, da Danmark havde brug for ham.

Han kunne have siddet fredeligt på sin gård ved kaminens ild. Han kunne have rystet på hovedet over verdens dårskab. Han kunne have dukket sig - og ladet stormen rase ud.

Det gjorde han ikke. Det var ikke en del af hans personlighed.

For som han sagde: 'Jeg har hele tiden prøvet, ud fra tilfældighedernes baggrund, at gøre livet lidt bedre end det måske ellers var blevet. Jeg har aldrig tabt modet'.

Derfor blev Flemming Juncker et forbillede for andre. Hans motivering var slet og ret anstændighedsfølelse. Han så det som en naturlig forpligtelse at melde sig på det godes side.

Og andre gjorde som han. Krigen var en afklaringens tid. I hvert fald med hensyn til menneskelige egenskaber.

Juncker viste sig som den fødte leder. Hans tilnavn var 'Elefanten' og hans venner har beskrevet ham som den sidste viking, en gigant i alle retninger, fysisk og psykisk. Han var klippen.

Han blev ganske enkelt den dominerende kraft i den jyske del af modstandsbevægelsen. Han organiserede den jyske undergrundshær og de britiske leverancer til Danmark frem til befrielsen. Og han gjorde det fremragende.

Junckers arbejde under krigen er nok en bekræftelse på, at der er brug for handlekraftige ledere i trængselstider. Ledere, der ikke lader sig styre af vanetækning og unødigt forsigtighed.

Sabotageaktionerne i Jylland svækkede besættelsesmagtens evne til at flytte tropper og forsyninger. Deres store betydning illustreres vel bedst ved den indsats, som blev gjort for at imødegå modstandsaktionerne. Det kostede mange

modstandsfolk livet, og det bør vi huske en aften som denne.

Begivenhederne i Danmark blev bemærket hos de allierede. Der er ingen tvivl om, at modstandsbevægelsens indsats bidrog til at forbedre Danmarks omdømme.

Det var ikke regeringens, Folketingets og det etablerede Danmarks fortjeneste, at samarbejdet med besættelsesmagten ophørte. Tværtimod havde det officielle Danmark fra starten af Danmarks besættelse den 9. april 1940 lydigt rettet sig efter besættelsesmagten, samarbejdet på alle niveauer, og opfordret befolkningen til at gøre det samme.

Ved sin tiltrædelse som udenrigsminister i 1940 erklærede Erik Scavenius at 'de store tyske sejre' havde 'slået verden med forbavselse og beundring'. Han fandt, at Danmark nu skulle finde sin plads i et nødvendigt og gensidigt aktivt samarbejde med nazisterne.

Ikke nok med at Danmarks politiske ledelse besluttede at følge en passiv tilpasningspolitik. Den daværende regering valgte bevidst og åbenlyst en aktiv politik overfor besættelsesmagten i det håb, at noget af suveræniteten ville blive respekteret.

Ny historisk forskning afslører, at der tilmed var tale om en meget aktiv tilpasningspolitik. Mange var overbevist om tysk sejr. Både politikere, embedsmænd og organisationer begyndte at forberede Danmarks plads i det nye, nazistisk-dominerede Europa. Centralt placerede embedsmænd syslede med planer om at omdanne dansk økonomi efter nazistisk planøkonomisk mønster.

Hovedargumentet for samarbejdspolitikken var, at al dansk modstand mod den tyske overmagt var nytteløs. At man blot kunne være tilskuer til begivenhedernes gang.

Ved at samarbejde med besættelsesmagten blev Danmark og den danske befolkning skånet for de fleste af krigens rædsler. Og det lykkedes. Danskerne slap for de værste ødelæggelser. Landbrug og industri tjente på krigen. Så ud fra et sådant gustent overlæg vil nogle måske kalde samarbejdspolitikken nødvendig, klog og hensigtsmæssig.

Men det er en meget farlig tankegang. Hvis alle havde tænkt som de danske samarbejdspolitikere, ville Hitler med stor sandsynlighed have vundet krigen, og Europa var blevet nazistisk.

Men briterne og senere amerikanerne og russerne tænkte heldigvis ikke som den danske elite. De kæmpede en kamp på liv og død mod nazisterne. De ville ikke finde sig i, at historien skulle give sejrens palmer til undertrykkerne. Og derved sikrede de vores frihed.

Heldigvis var der også danskere - kvinder og mænd - som Flemming Juncker med i kampen. De trådte i karakter. De kom fra alle samfundslag. Nogle blev i forvejen anset for naturlige ledere. Andre blev det undervejs.

Modstandsbevægelsen reddede Danmarks ære. Vi kom igennem krigen og besættelsen med et acceptabelt omdømme – om end med et par ridser i lakken. Da krigen sluttede, var Danmark på det vindende hold, selv om vi ikke vandt krigen. Krigen blev vundet, fordi englænderne og amerikanerne gik i land ved den franske atlantehavskyst samtidig med, at Hitler forinden havde kæmpet en udmarvende krig mod Sovjetunionen. Disse nationer ofrede tusindvis af unge soldaters liv for at bekæmpe Hitler og hans rædselsregime.

I juni markerer vi 60 året for invasionen på Normandiets kyster. Når jeg ser de enorme krigskirkegårde med tusindvis af hvide kors, tænker jeg med taknemmelighed og solidaritet på det amerikanske og britiske folks indsats og ofre for at sikre vor frihed og fred.

Vi skylder også en stor tak til de danske modstandsfolk, som gennem sabotage mod tyskerne og samarbejde med de allierede trodsede samarbejdspolitikere. De sikrede i sidste ende Danmark en plads på den rigtige side i kampen mod nazisterne. Mennesker som Flemming Juncker.

Nu skal man naturligvis være forsigtig med at fælde domme over fortiden på nutidens præmisser.

Men selv bedømt på datidens præmisser forekommer den danske politik naiv.

I kampen mellem demokrati og diktatur kan man ikke stå neutralt. Man må tage

stilling for demokratiet og mod diktaturet. Det er på dette punkt, at den aktive tilpasningspolitik udgjorde et politisk og moralsk svigt.

Nytårsdag 1944 - tre dage før han blev myrdet ved Hørbylunde - sagde Kaj Munk i en prædiken i Vedersø: "I Sagen Ret og Uret skal man aldrig spørge, om det betaler sig, for det er i Djævelens Interesse."

Alt for ofte i historiens løb har vi danskere blot sejlet under bekvemmelighedsflag og ladet andre slås for vor frihed og fred.

Vi skal lære af historien. Vi skal lære af vore fejltagelser.

Som Flemming Juncker sagde: 'Man skal kaste et tilbageblik på alle de ting, man har gjort forkert. Det er noget af det mest frugtbare'.

Læresætningen fra modstandsfolk som Flemming Juncker er, at hvis man mener noget alvorligt med vore værdier, med frihed, demokrati og menneskerettigheder, så må vi også selv yde et aktivt bidrag til at forsvare dem. Også imod svære odds. Selv når der skal træffes upopulære og farlige beslutninger.

Under 2. Verdenskrig var det andre, der hjalp os i nødens stund.

Nu hører vi gennem vores medlemskab af NATO og EU til dem, der har muligheden for at hjælpe. Og det har vi en pligt til at gøre - belært af erfaringerne fra besættelsestiden.

Ondskaben og grusomheden har ikke forandret sig. Om det er de nazistiske SS'ere, Saddam Husseins bødler eller nutidens fanatiske terrorister, så er de alle sammen kendetegnet ved med fuldt overlæg at slå fuldstændigt uskyldige civile mænd, kvinder og børn ihjel. Alene for at sprede frygt og terror.

Vi kan ikke - og vil ikke - se stiltiende til, mens mennesker bliver undertrykt i det tidligere Jugoslavien, Afghanistan eller Irak. Vores fortid forpligter os til at gøre, hvad vi kan for at udbrede den frihed, fred og sikkerhed, som vi selv nyder godt af, til andre områder af verden.

Her ved Flemming Junckers mindesten må vi konstatere, at der ikke er noget

moralsk eller praktisk alternativ til at engagere sig.

Flemming Juncker havde ret, da han sagde, at krige er 'tåbeligheder i flok'. Men der kommer et tidspunkt, hvor tåbelighederne må have en ende. Hér stillede Flemming Juncker sig i spidsen.

Lad os ære vore landsmænds indsats i modstandsbevægelsen og forsvaret for frihed og demokrati.

Kilde

stm.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Danmarks besættelse 1940-1945, Mindetale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anders-fogh-rasmussens-tale-ved-flemming-junckers-mindesten>